

วิถีชีวิตเรียบง่าย : เส้นทางสู่เสรีภาพจากเทพ

เจ้าเงินตรา

โดย เถาธรรม

บทนำ

ก่อนการเติบโตอย่างพรวดพราดทางเศรษฐกิจเมื่อประมาณยี่สิบปีก่อน ในตอนที่ฟองสบู่ยังไม่ปรากฏ ชีวิตเรียบง่ายอาจจะเป็นหัวข้อที่ไม่ค่อยน่าจะนำมาพูดกันเท่าไรนัก เพราะคริสเตียนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่มั่งมี เรามีชีวิตค่อนข้างเรียบง่ายอยู่แล้ว แต่หลังจากความเจ็บปวดจากวิกฤตเศรษฐกิจ เราก้าวเข้ามาสู่ยุคของแนวทางตามพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การทำความเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตเรียบง่าย จึงเข้ากับยุคสมัยอย่างยิ่ง

วิถีชีวิตเรียบง่ายไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ และมีปรากฏในหลายกลุ่ม หลายแนวความคิด เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการทวนกระแสอันเชี่ยวกรากของวัตถุนิยมวัฒนธรรมบริโภค อันมีรากมาจากการบูชาเทพเจ้าเงินตรา แนวทางนี้น่าจะเป็นคำตอบหนึ่ง สำหรับสังคมไทยปัจจุบัน ยิ่งกว่านั้น วิถีชีวิตเรียบง่ายแบบพระคัมภีร์นับได้ว่าเป็นด้านหนึ่งของชีวิตสาวกของพระเยซูคริสต์เป็นชีวิตที่งดงามเป็นเสรีภาพที่คริสเตียนมี ซึ่งมาจากการเชื่อฟังพระเจ้า ฟังอาศัยการจัดเตรียมอันดีเลิศของพระองค์ ให้พระองค์เป็นศูนย์กลางแห่งชีวิตและเป็นวิถี “ทำการดีที่พระองค์ทรงดำริไว้ให้เรากระทำ” ได้โดยเสรีอย่างแท้จริง

บทความนี้ได้รับอิทธิพลอย่างมากที่สุดจากข้อเขียนของริชาร์ด ฟอสเตอร์ เขาเป็นคริสเตียนคนแรกที่ทำให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้แก่ข้าพเจ้า เป็นผู้ก่อรูป ความสนใจ ความคิด ในเรื่องนี้ ในทัศนะคริสเตียนตั้งแต่ต้น แม้ว่าข้าพเจ้าจะเคยศึกษาปรัชญาพุทธศาสนาและความคิดแบบนี้จากหนังสือชื่อวอลเดน อันเป็นประสบการณ์ของเฮนรี เดวิด โธโร และจากหนังสือชื่อข้าพเจ้าทดลองความจริง ของมหาตมะคานธี มาก่อนบ้าง บทความนี้เป็นเพียงเกร็ดที่เก็บบันทึกความสำคัญเท่าที่ทำได้ คงจะไม่สามารถครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้ครบถ้วน ขอให้บทความนี้เป็นการจุดประกายความคิดที่คริสเตียนไทยจะนำไปไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนความคิด และประยุกต์ใช้ตามน้ำพระทัยพระเจ้าต่อไป

ประเทศไทยในยุคหลังวิกฤตเศรษฐกิจยังคงร่องรอยของบาดแผลจากความทุกข์ครั้งใหญ่ นั่นแต่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจกำลังกระเตื้องขึ้น และรัฐบาลก็ดูเหมือนจะให้ความมั่นใจว่า ทุกอย่าง

กำลังดีขึ้น หนี้สินก็ชำระไป คนจนก็ขึ้นทะเบียนเตรียมทำสงครามเบ็ดเสร็จกับความจน สินค้าเอื้ออาหาร ก็มีหลากหลายล้วนส่งเสริมการซื้อหาและสร้างหนี้สินเพิ่มขึ้น ด้วยสิ่งที่ทางรัฐบาลเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็น ต่อชีวิตผู้คน แคมป์การทำงานหาเงินจะรวบเข้าไป ยังได้เอื้อเพื่อจัดการพนักที่ถูกต้องหมายถึงให้เล่นด้วยความหวังลม ๆ แล้ง ๆ อีกด้วย ทั้งยังซื้อมาก็ยังได้อุดหนุนเงินทุนสำหรับการศึกษาของคนจน

สังคมไทยกำลังเลือนไหลไปตามกระแสเชิงวกรากคู่ความรู้เรื่อง คนไทยเจ้าของรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ เคยตั้งข้อสังเกตเมื่อหลายปีก่อนเป็นข้อสังเกตที่ยังน่าสนใจในสภาวะปัจจุบัน โดยกล่าวว่า “ทุกสังคมมีปัญหา แต่ว่าบ้านเราสู้สึกว่า กำลังปรากฏให้คนเห็นชัดหลายเรื่อง เงินเป็นใหญ่ อำนาจเป็นใหญ่ ความถูกต้องเป็นเรื่องรอง... เรื่องของความเห็นผิดเป็นชอบเรื่องความบูชาเงิน แทนที่จะมายกย่องความถูกต้อง ให้ความสำคัญกับความถูกต้อง” (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 ตุลาคม 2537) และในนิตยสารฉบับเดียวกันผู้นำภูมิปัญญาฝ่ายศาสนา ได้แสดงความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่า “สถานะทางสังคม มายกย่องเชิดชูเรื่องทรัพย์สิน เรื่องอำนาจ เรื่องการมีตำแหน่ง การมีเงินทองมากต่าง ๆ” นี้แสดงว่าผู้นำทางความคิดของสังคมไทย บางท่านได้ตระหนักมานานแล้วว่า เทพเจ้าเงินตรา กำลังเรืองอำนาจ และมีผลกระทบต่อสังคมอย่างถึงราก คือกระทบถึง “ความถูกต้อง” ในสังคม ตัวอย่างของผลกระทบที่เป็นรูปธรรมก็คือความพิกลพิการของการกระจายรายได้ 20 % ของคนสังคมไทย ครอบครองรายได้ 60 % ของรายได้ประชาชาติ อีก 40 % ของรายได้ นั้น กระจายอยู่ในกลุ่มคนระดับล่างอีก 80 % ที่เหลือ และดูเหมือนว่า โดยระบบการค้าเสรี ช่องว่างระหว่างคนสองกลุ่มนี้ จะยิ่งห่างกันมากขึ้น คนที่ได้เปรียบในสังคมได้ผลประโยชน์มหาศาลจากการใช้ทรัพยากรอันเป็นสมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นแก่ตัว อาทิ การลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงโดยไม่สร้างหรือจัดระบบการเก็บหรือการขจัดมลพิษจากการผลิตก่อนจะทิ้งออกสู่ธรรมชาติ เช่นเมื่อหลายปีก่อน ระบบนิเวศน์ทั้งระบบในแม่น้ำพองถูกทำลายโรคและความตายของคนงานและผู้ที่อยู่อาศัยในละแวกนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ซึ่งแพทย์พบว่าเนื่องมาจากขยะสารพิษจากโรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โรงงานฟอกหนัง โรงงานชุบเคลือบผิวโลหะ และโรงงานแบตเตอรี่แห่งและที่น่าสะทือนใจยิ่งก็คือ เทพเจ้าเงินตรา และวัฒนธรรมบริโภคทำให้พ่อแม่สามารถขายลูกเขาวัวไปเป็นทาสแรงงานหรือทาสกามารมณ์ เพียงเพื่อตนเองจะได้มีบ้าน มีอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ดังที่เป็นข่าวและได้รับรู้กันทั่วไป นอกจากนี้ยังมีกลเม็ด ชั้นเชิงแฝงเร้นอื่น ๆ อีกมากมาย นับได้ว่า คนในสังคมของเราได้ถวายเป็นบูชาบุญ เทพเจ้าเงินตราในรูปแบบต่าง ๆ กัน

ด้วยเหตุนี้จึงมีคำถามว่า คริสเตียนไทยมีทัศนคติและจุดยืนตรงไหนในกระแสสังคม มีคำสอนและวิถีชีวิตใดที่จะรับมือกับปัญหา หรือว่าเราจะเพียง “พองน้ำที่ดูจับค่านิยมของสังคมไว้จนชุ่มโชก” ดันร่นไขคว่ำส่วนแบ่งแห่งพระเจ้าเงินตรา และตกเป็นทาสเงินไม่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ที่เดิน

บนเส้นทางแห่งการกราบไหว้พระเจ้าเงินตรา อันเป็นรูปเคารพ ทั้งยังเป็นการล่วงประเวณี” (จาก The Golden Cow ของจอห์น ไวท์)

ตัวอย่างหลัก ๆ ในพระคัมภีร์สามตัวอย่างต่อไปนี้ แสดงให้เราเห็นว่า พระคัมภีร์เห็นชอบกับวิถีชีวิตเรียบง่ายหรือไม่

ตัวอย่างแรก ย้อนกลับถึงสวนเอเดนอันเป็นแหล่งกำเนิดของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ไร้เดียงสาต่อบาบ เราจะเห็นภาพที่งดงามของเสรีภาพอันแท้จริงจากความละโมภและการครอบครอง สวนเอเดนเป็นของพระเจ้า พระองค์ “ทรงปลูก” (ปฐมกาล 2:8) และทรงสร้าง ทรงจัดเตรียมสภาพอันสมบูรณ์สำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์มีน้อย ที่พระคัมภีร์กล่าว มีเพียงอาหารไม่ได้กล่าวถึงบ้าน แม้แต่เสื้อผ้าก็ไม่ใช่สิ่งจำเป็น สิ่งที่ทรงเห็นว่าจำเป็นสำหรับมนุษย์ มีสองประการ

ประการหนึ่ง คืองาน หน้าที่พระองค์ให้เขา “ทำและรักษาสวน” (ปฐมกาล 2:15) งานจึงเป็นสิ่งที่เขาได้แสดงออกถึงศักยภาพและเป็นการรับผิดชอบต่อพระเจ้าในฐานะผู้ดูแล มิใช่การกอบโกยสะสม

สิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งก็คือความสัมพันธ์อันลึกซึ้ง กับ “คู่อุปถัมภ์ที่สมกับเขา” และความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพระเจ้า ผู้ทรงสร้างเขา แต่เมื่อเขาไม่พึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ อยาก “พัฒนา” เขาก็ถูกล่อลวงให้ทำบาป และเสรีภาพของเขาก็จบสิ้นลง แน่นอนในสายตาของเรา การพัฒนาเป็นสิ่งดีและจำเป็น แต่เราก็เห็นว่า พระเจ้าทรงสร้างเขามา “ดีนัก” แล้ว และการก้าวล่วงไปจากกรอบที่พระองค์ทรงวางไว้ มิใช่การพัฒนาแต่เป็นการถดถอย คนในยุคของเราก็เริ่มตระหนักว่า การพัฒนาหลาย ๆ อย่างเป็นผลร้ายในระยะยาว หลายคนหันมาสนใจที่จะหาการพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้นและกลับไปหาวิถีธรรมชาติ

ตัวอย่างที่สอง เป็นอาดัมคนที่สองคือพระคริสต์เพื่อที่จะไถ่มนุษย์ให้พ้นจากความบาปซึ่งรวมถึงการกราบไหว้เทพเจ้าเงินตราด้วย พระองค์ได้ “ทรงสละ” สภาพอันเท่าเทียมกับพระเจ้า “ทรงรับสภาพทาส ทรงถือกำเนิดเป็นมนุษย์... ทรงถ่อมพระองค์ลงยอมเชื่อฟังจนถึงความมรณากระทั่งความมรณาที่กางเขน” (ฟิลิปปี 2:6-8) เป็นเรื่องสุดความสามารถของเรา เราไม่อาจจะหยั่งถึงความมั่งคั่งของพระองค์ในสภาพที่เป็นพระเจ้าที่แท้จริง แต่ตามสายตาของเรา เมื่อเปรียบเทียบพระองค์ในฐานะเจ้าของทรัพยากรทั้งสิ้นในโลก กับฐานะที่ทรงเป็นเยชูชวานาชาเรีธก็จะเห็นความแตกต่างอย่างมากมาย ในฐานะที่ทรงประสูติในคอกสัตว์ ต้องลี้ภัยจากอำนาจผู้ปกครอง แม้จะเป็นเพียงเจ้าผู้ครองแคว้นอย่างเฮโรด เมื่อเติบโตขึ้นก็เป็นช่างไม้ ซึ่งคงจะไม่ใช่คนร่ำรวย เมื่อทรงออกไปกระทำพระราชกิจของพระเจ้า ในสามปีสุดท้ายของชีวิตในโลกนี้พระองค์ตรัสถึงความเป็นอยู่ของพระองค์เองว่า “หมาจึงจอกยังมีโพรง และนกในอากาศก็ยังมีรัง แต่บุตรมนุษย์ไม่มีที่ที่จะวางศีรษะ” (มัทธิว 8:20) แม้เมื่อสิ้นพระชนม์พระองค์ก็สิ้นไร้ แม้ผ้าคลุมกายและหุ้มฝังพระศพก็เป็นของคนอื่น

เราได้เห็นการสละของพระองค์อย่างชัดเจน ทรงกระทำพระองค์เป็นพวกเดียวกับคนจนที่จนที่สุด นี่คือทางแห่งการเชื่อฟังที่ทรงเลือก ทั้งที่ทรงสามารถทำการอัศจรรย์ให้มีอาหารและเสื้อผ้าจนมากมายได้ แต่ไม่เคยทำการอัศจรรย์เพื่อเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจของพระองค์ การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเช่นนี้กลับก่อผลกระทบอันกว้างไกล คือไม่เพียงแต่จะทรงสอนให้เราละวางความละโมภโดยคำสอนและโดยชีวิตที่เป็นแบบอย่างเท่านั้น หากแต่โดยชีวิตและการเชื่อฟังของพระองค์ ทรงเปิดทางแห่งพระคุณให้คนที่เชื่อในพระองค์สามารถพ้นจากการเป็นทาสพระเจ้าเงินตราด้วย ตามบันทึกในกิจการคริสตจักรสมัยแรกก็ได้สำแดงออกถึงเสรีภาพในพระเยซูคริสต์ด้านนี้ด้วย คนทั้งปวงที่เชื่อนั้นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และไม่มีใครอ้างว่าสิ่งของที่ตนมีอยู่เป็นของตนแต่ทั้งหมดเป็นของกลาง อัครทูตจึงประกอบด้วยฤทธิ์เดชใหญ่ยิ่ง เป็นพยานว่าพระเยซูเจ้าได้ทรงคืนพระชนม์แล้ว และพระคุณอันใหญ่ยิ่งได้อยู่กับเขาทุกคน เพราะว่าในพวกศิษย์ไม่มีผู้ใดขัดสน “ผู้ใดมีไร่นาบ้านเรือนก็ขายเสียและนำเงินค่าของที่เขาได้นั้นมาวางไว้ที่เท้าของอัครทูต อัครทูตจึงแจกจ่ายให้ทุกคนตามที่ต้องการ” (กิจการ 4:33-35)

เสรีภาพจากความละโมภและน้ำใจกว้างขวางพร้อมที่จะให้นั้น ไม่ได้มีแต่ในคริสตชนในกรุงเยรูซาเล็มเท่านั้น แต่ปรากฏอย่างชัดเจนยิ่งในคริสตจักรในแคว้นมาซิโดเนียด้วย แม้ว่าพวกเขาจะทุกข์ยากเพราะการทดลองและ “ลำบากจนอย่างที่สุด” เขาก็ยังถวาย “จนเกินความสามารถ” เพื่อช่วยธรรมชาติชน (2 โครินธ์ 8:1-4) จากตัวอย่างของคริสตจักรสมัยแรกแสดงให้เห็นว่าคริสตจักรในปัจจุบันก็สามารถจะเป็นไทจากเทพเจ้าเงินตราได้ หากเราจะยอมฟังพระเยซู เมื่อพระองค์ทรงวางยาขนานเอกแก่เศรษฐกิจหนุ่มผู้เพียบพร้อม แต่ตกอยู่ใต้อาณาจักรมัจฉกของทรัพย์สมบัติ พระองค์ตรัสกับเขาว่า “จงขายบรรดาลสิ่งของซึ่งท่านมีอยู่แจกจ่ายให้คนอนาถา แล้วท่านจะมีทรัพย์สมบัติในสวรรค์ แล้วจงตามเรามาและเป็นคนสาวกของเรา” (มัทธิว 19:21) เป็นการให้หันกลับ 180 องศา จากการยึดว่าสิ่งนี้สิ่งนั้นเป็นของของตน พระองค์ทรงสั่งให้ปล่อยวาง จากที่มองดูโลกนี้ ให้มองดูสวรรค์และจากการบูชาเงินทอง ให้หันกลับมาติดตาม เรียนรู้และดำเนินชีวิตกับพระองค์ เป็นการถวายตัวแด่องค์พระผู้เป็นเจ้า (2 โครินธ์ 8:5)

จากคำตรัสของพระเยซู เราจะเห็นได้ว่า การบูชาเทพเจ้าเงินตรานั้นเป็นปัญหาฝ่ายจิตวิญญาณครอบคลุมทั้งวิถีความคิด และวิถีชีวิต หนทางแก้ไขจึงต้องแก้ทั้งความพะว้าพะวังทางจิตใจว่าจะติดตามพระเจ้าหรือกราบไหว้เงินตรา สละสิ่งอันเป็นวัตถุที่เรายึดไว้ จนมีตาปกติตาเดียว (Single eye มัทธิว 6:22 KJV) ที่จะมุ่งแสวงพระเจ้าและแผ่นดินของพระองค์ก่อน มีชีวิตด้วยเพียงสิ่งจำเป็นในการอยู่รอดเท่านั้น นั่นก็คือเชื่อฟังการทรงเรียกให้ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่ใช่เพียงเพื่อแก้ปัญหาสังคมเท่านั้นแต่เป็นการทรงเรียกให้เป็นสาวก ดำเนินชีวิตตามรอยพระบาทของพระองค์ ฉะนั้นการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายของศาสนิกและนักอุดมคติอื่น ๆ แม้จะเป็นการปฏิบัติที่ดีงาม แต่ก็มีข้อแตกต่างจากการดำเนินชีวิตอย่าง

เรียบง่ายของคริสเตียนอย่างลึกซึ้ง เพราะคริสเตียนไม่ได้ใช้ชีวิตเรียบง่ายเพื่อจะหลุดพ้นจากวิญญูหรือกิเลส แต่ริชาร์ดฟอสเตอร์กล่าวว่า ชีวิตเรียบง่ายของคริสเตียนนั้นเป็นของประทาน เป็นวิถีชีวิตด้านหนึ่งของวินัยทั้งหมดของคริสเตียน “ชีวิตเรียบง่ายไม่อาจแยกออกจากการอธิษฐาน... เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการอยู่อย่างวิเวก (solitude) ชีวิตในพระเจ้านั้นซ่อนอยู่ในพระคริสต์ เป็นเอกภาพเป็นสื่อคลุมที่ทอเป็นผืนเดียว” ในหนังสือชื่อ Freedom of Simplicity (เสรีภาพแห่งความเรียบง่าย) ริชาร์ด ฟอสเตอร์ ได้อธิบายความซับซ้อนของชีวิตเรียบง่ายโดยใช้ข้อความที่ดูเหมือนว่าขัดแย้งอยู่ในตัวเอง แต่ความจริงไม่ได้ขัดแย้งกัน (ปริทรรศน์) 4 ประการ

ประการแรก ที่สำคัญที่สุดก็คือ ชีวิตที่เรียบง่ายเป็นทั้งพระคุณและการฝึกฝนวินัย...

ประการที่สอง ชีวิตเรียบง่ายเป็นสิ่งที่ทั้งง่ายและยาก....

ประการที่สาม เราจะต้องรักษาความสมดุลระหว่างมิติความเรียบง่ายภายในและการปฏิบัติภายนอก...

ประการที่สี่ ชีวิตเรียบง่ายยอมรับทั้งคุณประโยชน์และความจำกัดของวัตถุธรรม”

ฟอสเตอร์ได้ขยายความปริทรรศน์ทั้งสี่ดังต่อไปนี้

ชีวิตเรียบง่ายเป็นพระคุณเพราะเราไม่อาจจะถอนใจที่จดจ่อบูชาวัตถุ มามุ่งอยู่ที่พระเจ้า โดยอาศัยพลังแห่งเจตจำนงของตนเอง แต่จะทำได้เมื่อพระเจ้าประทานพระคุณ ทรงกระทำพระราชกิจภายในเรา คอยชี้แนะอยู่ภายในใจ จนเรามีชีวิตแบบนี้ได้โดยไม่ต้องบีบบังคับตนเอง จนทุกข์ยาก เพราะหากเรามีใจจดจ่อ มุ่งแต่จะทำทุกอย่างเพื่อให้มีชีวิตเรียบง่าย ก็อาจจะกลายเป็นรูปเคารพอีกรูปแบบหนึ่งแต่ขณะเดียวกัน พระเจ้าก็ทรงเรียกให้เรากระทำ การนำตัวเราอยู่ในแนวทางที่พระองค์จะทรงกระทำพระราชกิจของพระองค์ในเราได้ พระคุณและการกระทำที่ดูเหมือนขัดแย้งกันแต่แท้ที่จริงก็อยู่ร่วมกันเปรียบได้กับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับการประพุดิ ความเชื่อยังให้เราได้รับพระคุณแห่งความรอดก็จริงอยู่ แต่ถ้าปราศจากความประพุดิก็แสดงว่าความเชื่อนั้นตายแล้ว (ยากอบ 2:26)

ด้วยเหตุนี้เอง ชีวิตเรียบง่ายจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายเพราะเมื่อธรรมชาติภายในเปลี่ยนไปโดยพระคุณ เป็นส่วนหนึ่งของอุปนิสัย เป็นธรรมชาติ การดำเนินชีวิตแบบนี้ก็เป็นเรื่องที่เราทำได้โดยไม่ต้องฝืนใจ แต่ก็มีบางขั้นบางตอนที่เราต้องต่อสู้กับตนเองอย่างหนัก ต่อสู้กับค่านิยมและแรงผลักดันจากสังคมแวดล้อมเป็นเวลานานกว่าจะผ่านพ้นพบทางออกได้

ชีวิตเรียบง่ายนั้นไม่ได้เป็นเพียงกรอบการปฏิบัติภายนอกที่กำหนดลงไปว่า จะอยู่บ้านแบบไหน จะซื้อรถยนต์หรือไม่ ควรมีเสื้อผ้าที่ชุด หากแต่เป็นการฝึกวินัยชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณในพระเจ้า เป็นสภาพจิตใจซึ่งมุ่งอยู่ที่พระเจ้า ให้พระเจ้าเป็นศูนย์กลาง เชื่อฟังพระองค์ปฏิบัติทุกอย่างตามน้ำพระทัยของพระเจ้า เพื่อแผ่นดินของพระองค์ มีสัมพันธ์ภาพที่ต่อเนื่องทุกเวลากับพระองค์โดยการไตร่ตรอง

ภาวนา จนชีวิตที่เปรียบเสมือนชิ้นส่วนที่แตกร้าวขาดเอกภาพของเรากลับสู่บูรณาการและเรียนรู้ที่จะ
สำแดงการเชื่อฟังพระเจ้านั้นออกมาเป็นชีวิตที่เรียบง่าย กินอยู่เท่าที่จำเป็น ไม่ยึดติดกับวัตถุและความ
สะดวกสบาย ละวางทั้งความต้องการที่จะครอบครองและตัวตน ด้วยความถ่อมใจและความชื่นชมยินดี
มีความพึงพอใจเหมือนดังที่เปาโลกล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้ามีฐานะอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็เรียนรู้แล้วว่าพระเจ้าพอใจ
อยู่อย่างนั้น” (ฟิลิปปี 4:11)

ชีวิตเรียบง่ายยืนยันทังคุณประโยชน์และความจำกัดของวัตถุธรรม ต่างจากแนวคิดแบบทรมาณ
ตนเอง (asceticism) ที่เห็นว่าวัตถุเป็นสิ่งชั่วร้าย ด้วยว่าพระเจ้าทรงสร้างทุกอย่างล้วนดี เพื่อให้เราได้ใช้
สอย ชื่นชมและได้รับความสุข การที่พระเจ้าเตรียมสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตของเราอย่างพอเพียงเป็น
องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งแต่ไม่ใช่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของชีวิตที่ดี เราไม่สามารถใช้ทรัพย์สิน
สิ่งของเป็นราก เป็นหลักแห่งชีวิตของเรา บ่อยครั้งที่คำสอนเรื่องพระพรและการจัดเตรียมของพระเจ้า
จะถูกบิดเบือนให้กลายเป็นการละโมภโลภมาก โดยตอกย้ำคิดว่า “รักพระเจ้าแล้วรวย” อันเป็นการ
แทรกซึมของวัตถุนิยมเข้ามาในศาสนศาสตร์ของคริสเตียนโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดหรือผลร้ายของเงิน
ทอง ที่พระคัมภีร์กล่าวว่า “การรักเงินทองนั้นเป็นมูลรากแห่งความชั่วทั้งหมด เพราะความโลภนี้แหละ
จึงทำให้คนห่างไกลจากความเชื่อ และตรอมตรมด้วยความทุกข์” (1 ทิโมธี 6:10)

จอห์น สตีท ได้สรุปหลักการแห่งชีวิตเรียบง่ายว่า เป็น “การให้ด้วยใจกว้างขวาง และมีความ
พอใจในสิ่งที่มีอยู่” (เรื่อง “ความยากจน ความร่ำรวยและความเรียบง่าย Poverty, Wealth and
Simplicity” ในหนังสือเรื่อง ประเด็นต่าง ๆ ที่เผชิญหน้า คริสเตียนทุกวันนี้ Issues Facing Christians
Today) จากหลักการย่อ ๆ ที่กล่าวมานี้คงพอจะเป็นแนวปฏิบัติในเชิงรูปธรรมได้ ทั้งนี้ริชาร์ด ฟอสเตอร์
และโรนัลด์ เจ ไชเดอร์ เห็นว่าจำเป็นต้องมีการปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล ระดับชุมชนคริสเตียนและขยาย
ขอบข่ายไปจนถึงโครงสร้างสังคมระดับชาติและระดับนานาชาติ

ตามเครือข่ายของการบูชาเทพเจ้าเงินตรา ในระดับส่วนตัว ริชาร์ด ฟอสเตอร์ เสนอว่า ควรเริ่ม
จากการฝึกความเรียบง่ายภายในจิตใจ โดยการอธิษฐานการสงบเงียบกับพระเจ้า การอดอาหาร
การศึกษา การไต่ตรองภาวนา และการฝึกฝนฝ่ายจิตวิญญาณอื่น ๆ จนพระเจ้าทรงเป็นศูนย์กลาง จิต
วิญญาณของเราจึงมีเอกภาพเติบโตขึ้น มีความเรียบง่ายทั้งในความคิด วาจา และการดำเนินชีวิต แสดง
ออกมาเป็นการปฏิบัติ

การปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดตายตัวและคนเราก็มีแนวโน้มที่จะถือกฎเกณฑ์แบบ
ตายตัว ถ้าทำได้ก็มักจะก่อให้เกิดความเย่อหยิ่ง บางครั้งก็เป็นการปฏิบัติแต่เปลือกนอก นอกจากนี้
หลักเกณฑ์ที่ตายตัวก็อาจจะไม่เหมาะกับคนที่ต่างกันในด้านอาชีพ ระดับสังคมที่อยู่ และขนาดของ

ครอบครัว อย่างไรก็ตาม เราจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ไว้เป็นแนวพิจารณา ดังที่ ริชาร์ด ฟอสเตอร์สรุปไว้ดังนี้

1. ची้อสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ใช่สิ่งที่เป็นเครื่องแสดงสถานภาพ เช่น ची้อรถยนต์ก็เพื่อประโยชน์ใช้สอยไม่ใช่เพื่อเป็นคนมีระดับ ถ้าถึบจักรยานหรือเดินได้ก็ควรจะทำ เสื้อผ้า เครื่องเรือน ควรจะซื้อตามหลักของจอห์นเวสลีย์ที่ว่า “สำหรับเครื่องแต่งกาย ข้าพเจ้าซื้อที่คงทนที่สุดโดยทั่วไปก็เลือกที่เรียบที่สุดเท่าที่จะทำได้ ข้าพเจ้าไม่ซื้อเครื่องเรือนเลย นอกจากที่จำเป็นและราคาถูก”

2. ปฏิเสธทุกอย่างที่ทำให้ติด ต้องรู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดเป็นความจำเป็นทางจิตวิทยา สิ่งใดเป็นการติดเช่นเราจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่ขึ้นบาน แต่เราควรจะละสิ่งเสพติด เช่น เครื่องดื่มที่ไร้ประโยชน์ อัลกอฮอล์ ชา กาแฟ น้ำอัดลม เป็นต้น ถ้าเรารู้สึกว่าติดสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็็นโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ เพลง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือวิทยุ ก็ให้ขจัดเสีย อย่ายอมเป็นทาสสิ่งใดนอกจากพระเจ้า

3. พัฒนานิสัยให้สิ่งของแก่ผู้อื่น ถ้าเรารู้สึกว่าติดข้องกับทรัพย์สินสมบัติอันใด ให้คิดที่จะให้สิ่งนั้นไปเสียสิ่งของมากมายที่เราสะสมไว้ มีแต่จะเป็นภาระ ควรจำหน่ายแจกออกไป

4. อย่าเชือบริษัทเครื่องยนต์กลไกทันสมัยที่โฆษณาว่า นวัตกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งช่วยประหยัดงานประหยัดเวลา เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่สิ่งจำเป็น หรือช่วยงานได้ดีขึ้นเท่าใดนัก ทั้งยังทำให้เปลืองพลังงานมากด้วย

5. เรียนรู้ที่จะชื่นชมเพลิดเพลินกับสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ต้องครอบครองสิ่งนั้น ๆ แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ชื่นชมร่วมกัน เทียวชมชายหาดโดยไม่ต้องซื้อมาเป็นชายหาดส่วนตัว ชื่นชมสวนสาธารณะ และเพลิดเพลินกับหนังสือและบริการของห้องสมุดประชาชน

6. พัฒนาความรู้สึกลึกซึ้งในคุณค่าแห่งธรรมชาติที่พระเจ้าทรงสร้าง เพราะธรรมชาติเป็นผู้สื่อข่าวของพระเจ้า ชื่นชมกับรูปทรงสีสัน และพื้นผิวสัมผัส ไปไม้ใบหญ้าต่าง ๆ

7. ตั้งข้อกังขาต่อคำขวัญที่ว่า “ซื้อก่อน ผ่อนทีหลัง” เพราะมักจะเป็นกับดัก และทำให้เราติดบ่วงแน่นอนขึ้นทั้งพระคัมภีร์เดิมและพระคัมภีร์ใหม่กล่าวประนามการเก็บดอกเบี้ยเกินสมควร

8. เชือฟังคำสอนของพระเยซูที่ใช้คำพูดที่สัตย์จริง ตรงไปตรงมา ตามมัทธิว 5:37 ที่ว่า “จริงก็จริงว่าจริง ไม่ก็ว่าไม่... คำพูดเกินจากนี้ไปมาจากความชั่ว” เราจะพูดง่าย ๆ ตรง ๆ ได้ก็ต่อเมื่อเราเชือฟังพระเจ้า ให้พระองค์เป็นศูนย์กลาง

9. ปฏิเสธทุกอย่างที่ส่งผลให้คนอื่นถูกบีบบังคับซึ่งเป็นเรื่องยากและละเอียดอ่อนที่สุดสำหรับคริสเตียนศตวรรษนี้ แต่เราจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับปัญหานี้ เราทานข้าว จิบกาแฟ และทานผลไม้ โดยที่

ชวานาชาวสวนถูกกดราคา ถูกกดขี่หรือเปล่า หรือเราซื้อตุ๊กตาที่ผลิตมาจากการขูดรีดแรงงานเด็กหรือเปล่า การบีบบังคับกดขี่มักจะมีเค้าการเหยียดผิว เหยียดเพศ อยู่มีใช้น้อย

10. เมินหนีทุกอย่างที่จะดึงเราออกนอกทาง ผิดจากเป้าหมายหลักในชีวิตของเรา พระเจ้าประทานความกล้าหาญ ปัญญาและกำลังให้เราเสมอ เพื่อเราจะแสวงหาแผ่นดินของพระเจ้าและความชอบธรรมของพระองค์ก่อนนั่นคือมีชีวิตเรียบง่าย การยื่นหยัดในการดำเนินชีวิตแบบนี้เพียงลำพังเป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ อย่างน้อยคนในครอบครัวต้องเห็นชอบด้วย หากเราจะยึดมั่นและดำเนินในทิศทางที่ถูกต้อง ชุมชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันนั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่โรนัลด์ เจ ไชเคอร์ได้กล่าวจากแง่มุมทางสังคมวิทยาได้ดังนี้ว่า ภายในเครือข่ายที่ซับซ้อนในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เราพัฒนาทัศนคติความเป็นจริงและธำรงทัศนะนั้น ๆ ไว้ เครือข่ายอันนี้เรียกว่าโครงสร้างความเชื่อถือได้ (Plausible Structure) อันประกอบด้วย การสนทนาแลกเปลี่ยนกับบุคคลที่มีความสำคัญต่อเรา (significant others) แบบการปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม พิธีกรรม และการยอมรับว่า ความเชื่อ (ทัศนะนั้น ๆ) ตรงตามความเป็นจริงหรือเป็นไปได้

แต่หากโครงสร้างที่คำจูนอันนี้หายไป ก็จะเกิดความสงสัยไม่แน่ใจขึ้นมา ฉะนั้น ชุมชนทวนกระแสตามแบบพระคัมภีร์จึงเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ สมาชิกในชุมชนจะเป็นเสมือนโครงสร้างดังกล่าวคอยคำจูนและชี้แนะกันและกัน เช่น ครอบครัวหนึ่งก็อาจจะร่วมกันดำเนินชีวิตเรียบง่ายโดยใช้รายได้เพียงครั้งเดียว หรือจากกลุ่มสมรสคนเดียว เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนที่เหลือก็ถวายไป เพื่อคนยากจนหรืองานพันธกิจ หรือตกลงที่จะใช้จ่ายน้อยลงเพื่อจะได้ทำงานอาชีพเท่าที่จำเป็น มีเวลาเหลือเพื่อเข้าร่วมงานพันธกิจคริสเตียนมากขึ้น ส่วนในวงกว้างออกไปคริสตจักรก็อาจจะโครงสร้างความน่าเชื่อถือได้ โดยสร้างสรรค์ จรรโลงเสรีภาพจากเทพเจ้าเงินตราในชีวิตของสมาชิกโดยรวม และในการทำงานของคริสตจักร

ฟอสเตอร์ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า คริสตจักรควรสอนเพื่อปลดปล่อยสมาชิกจากการเป็นทาสัตถุนิยม คือสอนพระวณะทั้งสี่อย่างครบถ้วน ให้มีทั้งการนมัสการและการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง สำนึกในเรื่องความยุติธรรมและมีสันติสุขในการดำเนินชีวิต เป็นเสรีภาพจากการละโมภและการดิ้นรนได้ตัวบ้านใดความมั่นคง สมาชิกควรจะมีการร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ซึ่งอาจจะแสดงออกโดยการลงแขกกันสร้างบ้าน ทาสีบ้านหรืองานอื่น ๆ ในด้านการเงินของคริสตจักร ความมุ่งที่จะลดการใช้จ่ายเพื่อคริสตจักรเองลง โดยจัดหน่วยงานหรือองค์กรภายในคริสตจักรอย่างเรียบง่ายเท่าที่จำเป็น เช่น ในการสร้างอาคารนั้น ควรคิดถึงความเป็น ให้เกิดความสมดุลในด้านความงามและประโยชน์ใช้สอย ใช้งบประมาณส่วนใหญ่ของคริสตจักรไปเพื่อช่วยเหลือจิตวิญญาณ ถวายให้กับคริสตจักรที่ขัดสนให้มากเท่า ๆ กับที่ใช้จ่ายเองภายในคริสตจักร อาจจะกำหนดให้มีปีเสียงเขาสัตว์ ที่จะเก็บเงินเพื่อหน่วยงานคริสเตียนหน่วยงาน

ใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ชีวิตภายในคริสตจักรจะมีแต่ความค่นแค้น คริสตจักรควรเลี้ยงดูศิษยาภิบาลอย่างดีเท่า ๆ กับสมาชิก ไม่ต้องกลัวว่าเขาจะถูกทดลองด้วยเงินทอง ถ้าเขามีมากเกินไป ก็เป็นความรับผิดชอบของเขาที่จะถวายเงินส่วนนั้นไปแก่คนอื่น นอกจากนี้คริสตจักรควรมีวาระและเทศกาลแห่งความร่าเริงยินดี มีการเลี้ยงดูกันอย่างอ้อมเอม และจัดการแสดงละคร การละเล่นสร้างสรรค์อย่างเต็มความสามารถ แม้จะต้องใช้เงินทุนและลงแรง รวมทั้งสละเวลาไม่น้อยก็ตาม การเฉลิมฉลองเช่นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรียบง่าย

นอกจากนี้ คริสตจักรควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมระดับกว้างด้วย ไชเซอร์กล่าวว่า ยุคแห่งความหิวโหยเรียกร้องให้เราสำแดงความเมตตาและในวิถีชีวิตเรียบง่ายส่วนบุคคล หากไม่ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมแล้ว ทั้งการสำแดงความ เมตตาและวิถีชีวิตเรียบง่ายส่วนบุคคลก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าการเฉลิมไปตามอวดตาที่ไร้ความหมาย หรือการแสวงหาความบริสุทธิ์ส่วนบุคคลด้วยใจเย่อหยิ่งเท่านั้นเอง ฉะนั้นเราจึงต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจว่ามีความชอบธรรมเพียงใดคริสตชนในฐานะที่มี “ตาปกติ” ไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของ “เทพผู้ครองและศักดิ์เทพ” แห่งโลกนี้ น่าจะเป็นผู้มองเห็นความพิกลพิการจากการบูชาเทพเจ้าเงินตราได้ชัดเจนวิเคราะห์สายสนกลในที่โยงโยอยู่ในสังคมระดับชาติและระดับนานาชาติออก และโดยสติปัญญาจากพระเจ้า น่าจะมองเห็นทางออกบางประการที่จะนำเสนอให้แก่สังคมหรือสามารถลงมือแก้ไขปัญหาบางประการในระดับใดระดับหนึ่งได้ ด้วยเหตุที่ปัญหาโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจมีความซับซ้อนเราจะรู้และเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่และที่มาของปัญหาได้ เราต้องลงทุนลงแรงศึกษา น่าจะมีกลุ่มผู้มีพื้นฐานทางด้านนั้น ๆ และผู้สนใจปัญหานั้นอย่างจริงจังร่วมกันศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหามาตามสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นเสียงของคริสตชน เป็นเสียงที่จะเตือนจิตสำนึกของส่วนรวมและของผู้มีอำนาจตัดสินใจกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านนั้น ๆ

ดังที่เราได้เห็นวิลเบอร์ฟอซ นักการเมืองชาวอังกฤษและกลุ่มของเขาต่อสู้เพื่อเลิกการค้าและใช้ทาสในประเทศอังกฤษ ตัวอย่างประเด็นปัญหาที่จะนำมาศึกษาได้แก่ความโปร่งใสและความยุติธรรมทางการเมือง การดักดวงทรัพยากรอย่างไม่คำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวของส่วนรวม ปัญหาเรื่องการทำเกษตรเพื่อการค้าที่ทำให้เกษตรกรตกเป็นหนี้มากขึ้นทุกที ดังที่มีการทดลองและเสนอแนะให้กลับไปสู่ระบบการผลิตแบบพอเพียง ปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่นปัญหาการค้าคนทิ้งเพื่อไปเป็นทาสแรงงานและการค้าประเวณี ปัญหาแรงงาน และปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ดูเผิน ๆ อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตเรียบง่ายโดยตรง แต่เราจะพิจารณาเห็นอิทธิพลของการบูชาพระเจ้าเงินตราที่อยู่เบื้องหลังได้อย่างชัดเจน เราจึงเห็นว่า วิถีชีวิตเรียบง่ายนั้นแท้จริงแล้วคือชีวิตแห่งการเป็นสาวกของพระเยซูคริสต์ ภารกิจ

อาจจะดูมากมายซับซ้อน แต่โดยการให้ชีวิตภายในสยบต่อพระเจ้าผู้เป็นศูนย์กลาง เชื่อฟัง และก้าวไปที่
ละก้าว

ตั้งที่แม่ซีเทเรซ่าก็ล็กัดตา ท่านเป็นสาวกของพระเยซูคริสต์ ได้กล่าวจากประสบการณ์ของท่าน
ว่าเพราะพระคริสต์เราจึงทำงานเพื่อพระองค์ เราจึงอุทิศตนโดยพระองค์ผู้ประทานกำลังให้เราดำเนิน
ชีวิต และทำงานด้วยความสดชื่น ถ้าปราศจากพระองค์ เราไม่สามารถทำอย่างที่เราทำอยู่ เราจะไม่สามารถทำงานนี้ตลอดชั่วชีวิตของเรา อาจจะทนทำสักปี สองปี เรามีได้คิดถึงค่าจ้าง รางวัลที่จะได้ หรือ
คาดหวังสิ่งอื่นใดจะเกิดขึ้น นอกจากการทนทุกข์กับพระองค์ผู้รักเรามาก จนกระทั่งประทานพระชนม์
ชีพของพระองค์แก่เรา (จากหนังสือเรื่อง เทเรซา ของ ธรรมกร ตั้งแนวสันติ) นี่เป็นคำกล่าวที่สะท้อน
ทัศนคติของเปาโลได้เป็นอย่างดี และโดยการยอมตนเป็นคนยากจนเพื่อคนยากจนที่สุดในล็กัดตา แม่
ซีเทเรซ่ายืนยันว่า “ความยากจนสำหรับเรา เป็นเสรีภาพ และเป็นเสรีภาพที่สมบูรณ์”

ที่มา : พระคริสตธรรมประทีป สหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย, ปีที่ 55 ฉบับที่ 298 พฤษภาคม – มิถุนายน
2004, หน้า 38-45.